

Miroslav Hirt, František Vavera

Soudní lékařství pro právníky

Miroslav Hirt, František Vavera

Soudní lékařství

pro právníky

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Prof. MUDr. Miroslav Hirt, CSc., doc. JUDr. Mgr. František Vavera, PhD., LL.M.

SOUDNÍ LÉKAŘSTVÍ PRO PRÁVNÍKY

Autor kapitoly 2.17:

Jan Frišhons

Recenze:

Prof. MUDr. Petr Hejna, Ph.D., MBA

Prof. JUDr. Jan Musil, CSc.

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství Grada Publishing, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2022

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2022

Návrh obálky Ing. et Ing. Tereza Sklenář

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 8362. publikaci

Ilustrace Jiří Tauš †

Odpovědná redaktorka Mgr. Helena Vorlová

Sazba a zlom Josef Lutka

Počet stran 80

1. vydání, Praha 2022

Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s.r.o., České Budějovice

Autoři a nakladatelství děkují společností Felix a spol. advokátní kancelář, s.r.o. a PORTA SPES, a.s. za podporu, která umožnila vydání publikace.

Názvy produktů, firem apod. použité v této knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplývají pro autory ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

ISBN 978-80-271-1902-8 (ePub)

ISBN 978-80-271-1891-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-3280-5 (print)

Obsah

Úvod	7
1 Právní aspekty soudního lékařství	9
1.1 Soudní lékařství v trestním právu	9
1.2 Soudní lékařství a kriminalistika	13
2 Medicínské aspekty soudního lékařství	15
2.1 Smrt	15
2.1.1 Posmrtné změny	16
2.1.2 Vitální reakce a určování doby smrti	17
2.2 Identifikace osob ze soudnělékařského hlediska	19
2.3 Poranění tupým předmětem	21
2.3.1 Rozdělení podle mechanismu vzniku	21
2.3.2 Rozdělení podle morfologie	22
2.3.3 Poranění hlavy	23
2.3.4 Poranění krku	25
2.3.5 Poranění hrudníku	25
2.3.6 Poranění nižších úseků páteře	26
2.3.7 Poranění břicha	26
2.3.8 Poranění horních a dolních končetin	28
2.4 Pád z výšky	29
2.5 Dopravní úrazy	31
2.5.1 Úrazy vně vozidla	32
2.5.2 Úrazy uvnitř kabiny vozidel	34
2.5.3 Úrazy při střetu s nákladním automobilem či kolejovým vozidlem	36
2.6 Poranění ostrým předmětem	38
2.6.1 Rány řezné (<i>vulnera scicca</i>)	38
2.6.2 Rány sečné (<i>vulnera secta</i>)	38
2.6.3 Rány bodné (<i>vulnera puncta</i>)	39
2.6.4 Rány vzniklé kousnutím	40
2.7 Střelná poranění	41
2.7.1 Palné zbraně	41
2.7.2 Poškození organismu střelou	42
2.7.3 Poranění výbuchem	45
2.8 Udušení a utonutí	46
2.8.1 Zevní dušení	46
2.8.2 Utonutí	48
2.9 Změny atmosférického tlaku	50
2.10 Hladovění	51
2.11 Elektrický proud a záření	52
2.11.1 Elektrický proud	52
2.11.2 Záření	53

2.12	Vlivy nízké a vysoké teploty	54
2.12.1	Nízká teplota	54
2.12.2	Vysoká teplota	54
2.13	Toxikologie	56
2.13.1	Toxické látky	56
2.13.2	Jedovaté houby	59
2.14	Forenzní alkoholologie	62
2.14.1	Zjišťování koncentrace alkoholu v krvi	64
2.14.2	Hodnocení hladiny alkoholu v krvi	65
2.14.3	Propočty hladiny alkoholu v krvi	65
2.15	Druhy pitev a činnost soudního lékaře	67
2.16	Standardní diagnostika a laboratorní vyšetření v soudním lékařství	69
2.17	Speciální pitevní a preparační techniky využitelné pro forenzní účely	71
2.17.1	Speciální bezkontaktní zobrazovací metody	71
2.17.2	Použití odlévacích materiálů	71
2.17.3	Osteopreparační metody	71
2.17.4	Speciální pitevní a preparační techniky	72
Terminologický slovník		73
Literatura		77
Rejstřík		78
Souhrn/Summary		80

Úvod

Bylo již napsáno mnoho publikací, které se zaměřovaly na soudní lékařství pro právnický vzdělaný odborníky řešící problematiku násilné trestné činnosti. Zpočátku se jednalo spíše o výňatky z kapitol soudního lékařství, ale následně, zejména po roce 2000, byla vydána řada publikací, která měla cíleně a primárně toto zaměření. Naší snahou bylo pro potřeby výuky právních oborů sepsat stručnou, ale přesnou a výstižně zasazenou učebnici, která právníky a právu příbuzné obory seznámí se soudním lékařstvím alespoň v takovém základním rozmezí, které je pro ně nezbytné.

Vzhledem k tomu, že české soudní lékařství navazuje na tradice tzv. německé školy, je jeho koncepce poněkud odlišná od chápání uplatňovaného např. v anglosaských zemích. To k neinformované veřejnosti proniká ponejvíce prostřednictvím zábavné literatury a filmů, a může proto působit dosti zmatečně. Někdy dokonce do té míry, že se můžeme setkat i s požadavky na její uplatňování v praxi (porota, způsob obhajoby apod.). Na tomto místě by bylo více než vhodné českým studentům připomenout, že ona u nás aplikovaná slavná „německá“ škola vznikla vlastně v Praze.

Jak už sám název napovídá, je soudní lékařství mezičlánkem mezi medicínou a právem. Má však velice blízko, a to nejen z historického hlediska, i k dalším vědním oborům, a to jak jiným biologickým, resp. přírodovědným, tak i např. technickým. Je tedy vpravdě typickým oborem multidisciplinárním a mezi všemi ostatními obory medicíny tvoří jednu ze základních a dokonce i nejstarších specializací.

Základní metodou, kterou používá soudní lékařství, je pitva. Vysoce propracovanou pitevní techniku nalezneme již ve starém Egyptě a Egypťané také díky balzamování těl zemřelých znali dopodrobna anatomii. Navíc už v 5. tisíciletí před naším letopočtem byly na lékařské škole v Heliopolis (město ve starověkém Egyptě) prováděny pitvy, a to z důvodů ověření správné diagnózy.

I ve starověkém Řecku, další „kolébce“ civilizace, Homér ve svých spisech dokazuje takové anatomické znalosti, které lze vysvětlit pouze pitvou. Taktéž Hippokratés či Aristotelés ve svých spisech pojednávají o problematice spadající do tohoto oboru. Za průkopníka pitvy jako způsobu poznání lidského těla byl považován Hierofilus (řecký lékař zaměřující se na anatomii těla, *335 – †280 př. n. l.), který údajně v Alexandrii pitval zločince zaživa.

Naším přáním je, aby se tato publikace stala vhodným podkladem nejen pro studium frekventantů právnických fakult, policejních škol a všech specializací příbuzných, ale i pro využití postgraduální. To znamená, že je určena i pro soudce, státní zástupce, obhájce, policisty, pracovníky přestupkových komisí a pro všechny, kteří se zabývají násilnou trestnou činností na jakémkoliv stupni. V neposlední řadě bude snad tato publikace zajímavá i pro ostatní veřejnost.

Kniha je věnována našemu kolegovi Jiřímu Taušovi, který je autorem celé grafické části a který nás nečekaně a předčasně opustil těsně po dopracování díla.

*V Praze a Brně, listopad 2021
prof. MUDr. Miroslav Hirt, CSc.
doc. JUDr. Mgr. František Vavera, Ph.D., LL.M.*

